

PIETER I CLAEISSENS 1499/1500–1576

Pieter I werd in 1499 of 1500 geboren. Dat kan worden afgeleid uit zijn (zelf?)portret, waarop zijn naam, leeftijd en de vervaardigingsdatum vermeld staan (cat. 13). In augustus 1516 ging hij in de leer bij Adriaen Becaert (actief 1514–1534/38), schilder op doek in Brugge. Enkele maanden later nam Becaert nog een leerling aan. Het is evenwel onduidelijk of dat het vroegtijdige vertrek van Pieter betekent, of dat Becaert een tweede leerling wilde opleiden.¹ In tegenstelling tot zijn zoons Pieter II en Antonius zijn er van Pieter I geen schilderijen op doek gekend. Dat hij zijn opleiding in Brugge genoot, doet vermoeden dat hij ook in Brugge geboren is. Of de gedocumenteerde kunstenaar Allaard Claeissens (mr. voor 1510/11 – † 1531) zijn vader was, is niet zeker.

Op 10 januari 1530 werd Pieter vrijmeester in het Brugge beelden- en zadelmakersambacht en op 10 maart 1540 opende hij een atelier met winkel in de Oude Zak.² De *Gregoriusmis* (cat. 8) en *Johannes op Patmos* (cat. 9) moeten vanwege de signatuur 'OPVS PETRI NICOLAI MORAULI BRUGIS IN FLANDRIA IN PLATEA QUAE DICITUR DEN HOVDEN SACK', waarin een verwijzing naar deze werkplaats is opgenomen, na die datum zijn vervaardigd. In 1544 werd hij lid van de broederschap van Sint-Johannes de Evangelist, die verbonden was aan het librariërs-gilde, maar die enkel een religieuze functie had.³ In 1557 gaf de broederschap hem de opdracht om met olieverf de letters op een epitaaf op het Sint-Jacobskerkhof te 'verluchten'.⁴ Vanwege de expliciete vermelding van olieverf gaat het hier niet om een miniatuur. Dat neemt niet weg dat hij zo wel gemakkelijk toegang had tot composities van de twee andere gildenbroeders, Simon Bening (1483/84–1561) en Thomas de Raet.

Een chronologie van het oeuvre van Pieter I is moeilijk op te maken. Het altaarstuk in Santoña, met zes panelen met heiligen (cat. 16), is 1561 geda-teerd. De luiken voor abt Antoine Wydoit (cat. 11) moeten tussen 1557 en 1560 zijn geschilderd en de *Salamanca-drieluik* (cat. 18) wordt ca. 1567 geda-teerd. Tussen 1570 en 1573 vervaardigde Claeissens samen met zijn zoon Pieter II de *Verrijzenis* voor de Sint-Salvatorskerk, maar verdere aanknopingspunten voor de chronologie van zijn oeuvre zijn er niet.

De niet-gedateerde stukken moeten allemaal betrekkelijk laat in zijn oeuvre gesitueerd worden. Daarvoor legde Pieter I zich wellicht voorname-lijk op de Spaanse (vrije) kunstmarkt toe, waar opvallend veel schilderijen van zijn hand opdui-ken.⁵ Deze werken worden gekenmerkt door een geprononceerde Vlaamse vormentaal, die sterke invloeden van Ambrosius Benson bevat, terwijl de werken van na 1560 meer renaissancistische van stijl zijn. Of hier sprake is van een stilistische ont-wikkeling, of eerder het uitspelen van stilistische kenmerken voor een specifieke markt, moet nader onderzocht worden.

Begin jaren 1530 trouwde Pieter I met Marie Meese, met wie hij vijf zonen kreeg. Drie van hen volgden hem in het schildersvak. In augustus 1570 vroeg de inmiddels bejaarde Pieter I aan het stadsbestuur om zijn zonen Gillis en Antonius handelingsbekwaam te verklaren. Tevens vroeg hij een startsubsidie, die echter niet werd toegekend.⁶ In november 1570 volgde ook Pieter II. Vanaf dat moment werkten er vier volwassen schilders al dan niet permanent in één werkplaats, tot Pieter I in 1576 overleed. –AVO

1. Dewilde 2007, 46.

2. Dewilde 2007, 46-7; zie de bijdrage van Dewilde 'De productie en verkoop van schilderijen in het zestiende-eeuwse Brugge', in dit volume, noot 30.

3. Weale 1872-73[a], 251-252; P. Trio, 'L'Enlumineur à Bruges, Gand et Ypres (1300-1435). Son milieu socio-économique et corporatif', in: Smeyers en Cardon 2005, 727; zie C. Reynolds, 'Illuminators and the Painters Guild', in: New York/Londen 2003, 18, noot 17.

4. Weale 1911[d], 28; De Schrevel 1902, 35-302; zie ook C. Reynolds, 'Illuminators and the Painters' Guilds', in: New York/Londen 2003, 31, noot 104.

5. Zie de bijdrage van Dewilde, 'De productie en verkoop van schilderijen in het zestiende-eeuwse Brugge', en die van Dewilde en Van Oosterwijk, in dit volume.

6. Met dank aan Brecht Dewilde om mij hierop te wijzen.